

L'ESPÀI, UNA ÒRBITA LITERÀRIA POC TRANSITADA

Afirmava l'escriptor britànic J. G. Ballard que per escriure una obra de ficció sobre el món actual, «en el context de la dècada dels cinquanta, quan hom podia sentir per la ràdio els primers missatges dels *Sputnik I*, com el senyal avançat d'un nou univers, aquest propòsit requeria unes tècniques completament diferents de les utilitzades pels novel·listes del segle XIX.»

De segur que les tècniques evolucionaren, però les referències a l'*Sputnik*, als satèl·lits artificials o a l'espai —tret, lògicament de les obres de ciència-ficció— són més aviat escasses. Curiosament, el nom s'ha posat de moda —si és que mai ha deixat d'estar-ho— gràcies al japonès Haruki Murakami, que el 1999 va publicar *Suputoniku no koibito* —traduïda al català com *El meu amor Sputnik* (Empúries, 2006). El títol fa referència a la confusió d'una de les protagonistes de la novel·la, que en sentir parlar de Jack Kerouak diu que era del corrent «sputnik», en comptes de «beatnik». Però el satèl·lit també serveix de metàfora ocasional en alguns passatges de la novel·la: «Érem dues companyes de viatge fantàstiques, però, finalment, només uns trossos de metall solitaris que giren en òrbites separades. De lluny semblen unes esplèndides estrelles fugaces, però de fet només són una presó on cadascuna de nosaltres està tancada, sola, sense anar enlloc.»

Alguns poetes s'han sentit atrets pel simbolisme dels satèl·lits. El txec Vitezlav Nezval, que moriria un

any després del llançament de l'*Sputnik*, deia en un poema titulat «A la nova lluna» que Déu havia col·locat els astres en el cel i que, milers de milions d'anys després, l'home, «amb la seva intel·ligència laica,/ sense temor, en el cel serè/ d'una nit d'octubre,/ col·locà unes altres lluminàries iguals/ a aquelles que giraven/ des de la creació del món. Amén.»

El primer cosmonauta també va inspirar algun poema, com el que li va dedicar el siberià Evgueni Evtutxenko: «Jo sóc Gagarin, fill de la Terra,/ fill de la humanitat:/ sóc rus, grec i búlgar,/ australià i finlandès./ Us encarno a tots/ amb el meu llançament cap als cels.»

Per la seva banda, Charles Dobzynski, francès nascut a Polònia, publicà el 1963 *L'òpera de l'espai*, on assaja la difícil tasca de fer avenir poesia i tecnologia: «Potència de l'aire pesant, musculatura de metall en el feix del coet enganxat a la pólvora, a l'arada dels vents, [...] ramificació d'esclats i d'explosions en l'epidermis atmosfèrica...»

No és fàcil trobar en novel·les d'autors reconeguts —aliens a la ciència-ficció— referències a l'astronàutica. Però alguns de prou prestigiosos les han introduït.

Paul Auster dedica unes pàgines d'*El Palau de la Lluna* al primer viatge al nostre satèl·lit. Antonio Muñoz Molina poetitza els viatges espacials a *El viento de la Luna*, amb pàgines delicioses que descriuen el sentiment que devien viure els astronautes i els que els seguien la pista des de milers de quilòmetres de distància.

Però qui ha elaborat l'obra literària més lligada a la navegació espacial ha estat el francès Jean Echenoz, amb *Nosaltres tres*. Es tracta d'una novel·la alhora delicada, irònica i captivadora, amb un llenguatge acurat que descriu de forma magistralment poètica, per exemple, un terratrèmol. El protagonista és un científic que es veu inclòs en una missió espacial, on no faltaria una aventura sexual. Amb les perspectives de colònies lunars, viatges a Mart i turisme espacial, ser astronauta pot convertir-se en una professió força normal. Echenoz hauria estat el primer a deixar flotar un triangle sentimental en la tranquil·la microgravetat d'una nau.

X. D.

«NO ÉS FÀCIL TROBAR
EN NOVEL·LES D'AUTORS
RECONEGUTS REFERÈNCIES
A L'ASTRONÀUTICA. PERÒ
ALGUNS DE PROU
PRESTIGIOSOS COM PAUL
AUSTER LES HAN
INTRODUÏDES»

